

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy iven.

Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:

GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZEK: Vezércikk: Az adóteher könnyítése. — ö. — Vigyázzunk! Zsilinszky Mihály. — A dunántúli ág. hitv. evang. egyházkerületi Gyámolda pénzügyi helyzetének megvizsgálására kiküldött bizottság üléséről. Szutter Dániel. — Nyilatkozat. Masznyik Gyula. — Nyilatkozat. Kiss Béla. — Külföld. — Belélet. — Irodalom. — Pályázat. — Hirdetések.

Az adóteher könnyítése.

Az Őrálló ez évi 4-ik számában e cím alatt megjelent közleménynek az volt a célja, hogy a közfigyelmet felhívjam és reáirányítsam azokra a súlyos következményekkel járható tévedésekre, amelyek a hárommillió államsegély mikénti felhasználására vonatkozó egyetemes közgyűlési elhatározásokban fenforognak.

Tévedést látok fenforogni abban a tekintetben, hogy az egyháztagok egyházi adóterheinek könnyítésére jelentékenyen kisebb rész fordított, mint lehetett és kellett volna. Viszont az egyetemes nyugdíjintézet számára jelentékenyen nagyobb rész rendeltetett, mint amennyi szükséges.

Értsük meg tehát jól egymást. Nem sajnálom a lelkészeket a jól megérdemelt kellő összegű nyugdíjat. Sőt, bár jogi szempontból lehetetlennek tartom a tényleges szolgálatban élvezett járandóságnál magasabb összegű nyugdíjat, gyakorlati szempontból nem találva benne veszedelmet, ez ellen sem tettem, s nem teszek észrevételt. Viszont, ha rajtam állana, eltörölném a 4800 koronás maximumot, és a teljes járandóság összegének megfelelő nyugdíjat biztosítanék. Ezt diktálja a jogérzésem és meg vagyok arról győződve, hogy az egyetemes nyugdíjintézet megbírja a fizetés arányában adandó nyugdíj biztosítását.

Kifogásoltam és kifogásolom ellenben — egyelőre ezen a helyen — azt, hogy miért kell az államsegély egyharmadát, 301,200 koronát évenként a nyugdíjintézetnek adni? Mi szükség van erre? És mi szükség van arra, hogy a nyugdíjintézeti tagok járandóságuknak 3 százalékát kötelesek évenként beszolgáltatni, holott más, világi nyugdíjintézetek tagjai csak 2 százalékot fizetnek?

A nyugdíjintézet dolgával tehát, ha rész-

letesen is, csak mellékesen foglalkoztam és foglalkozom. Csak annak a megvilágítására, hogy a nyugdíjintézet nem tette s nem teszi szükségessé az államsegély olyan nagy mérvű igénybevételét, hogy az adóteher csökkentésére csak 415,400 korona maradjon.

Ha bárki számszerű adatokkal nyilvánvalóvá teszi előttem, hogy szüksége van a nyugdíjintézetnek az évenkénti 301,200 koronára, szó nélkül félreállok. Sőt ha több kell, szó nélkül tudomásul veszem, hogy még többet is arra a célra fordítsanak.

Mikor azonban azt látom, hogy a nyugdíjintézeti tagok összes javadalmazása alig haladja meg az egymillióhétszáz ezer koronát és azt látom, hogy a nyugdíjintézet alap-tőkéje már az 1907. év végén 1.361,873 K. 70 fillér volt, ugyanabban az évben 173,262 korona 42 fillér bevételből 130,338 korona 05 fillér felesleg volt a tőkéhez csatolható; 1908-ban az államsegélyből 301,200 koronát csatoltak a tőkéhez; és amikor a nyugdíjintézet évi bevétele a tőke kamataiból és egyéb forrásokból a tagok járuléka és az államsegélyből nyújtandó hozzájáruláson kívül 200,000 korona, hogy ekkor miért kelljen az államsegélynek egészen egyharmadrészét rendelni évenként a nyugdíjintézet számára, bocsánatot kérek, azt én az én véges eszemmel felfogni, kideríteni, kiszámítani, megérteni képes nem vagyok.

Megengedem, hogy az én gyarlóságomon múlik. Megengedem azt is, hogy ma még talán csak magam vagyok, vagy nem sokan vagyunk, akik e fölött a rejtély fölött töprengünk. De mert már is foglalkozunk e kérdéssel, ez csak annak a jele, hogy itt vagy idejében kell a kételkedőket felvilágosítani és megnyugtani, vagy ha a kételkedőknek van igazsága, idejében revízió alá kell venni az egyetemes határozatokat, mielőtt azok a káros következmények, amelyekre

előző cikkem végén reá mutattam, bekövetkeznek és erőre kapnak.

Kicsiny dolgokban sem szoktam elhamarkodva megalkotni, mégkevésbé nyilvánítani véleményemet. Annál kevésbé ilyen nagy horderejű kérdésekben. Tőlem telhető gondos tanulmány tárgyává tettem az államsegély mikénti megosztásának kérdését. Egyebek között összehasonlítottam a református testvérek felosztásával és egyéb adataival és azt találtam, hogy bár az övéket sem fogadhatom el teljesen indokoltnak, a miénk az övéknél sokkal kedvezőtlenebb. Ime egy kis összehasonlítás.

Az államsegély összege három millió korona. Ebből jut a reformátusoknak 2,096.400, nekünk 903.600 korona. Ennek felosztása a következő:

	Ref.	Ág. h. ev.
1. Adóteher csökkentésére	1.467,480 K.	415,400 K.
2. Nyugdíjalapra	400.000 "	301,200 "
3. Közig. költségekre	228,020 "	187,000 "

A különbség a két felosztási mód között, azt hiszem, eléggé szembeszökő.

Igy magában véve azonban azt lehetne feltételezni, hogy talán más okok tették szükségessé a két felosztás közötti aránytalanságokat. Lássuk tehát a két egyház egyéb adatait:

	Ref.	Ág. h. ev.
1. Lélekszám 1900-ban	2.518,696	1.085,696
2. Lelkészek száma 1906-ban	1985	668
3. Egyházm. "	57	39
4. Kerületek "	5	4

A lélekszám az államsegély kétfelé osztásánál is alapul szolgált 1900-iki népszámlálásból, a többi adatok az 1906. évi statisztikai évkönyvből vétettek és pedig az ág. hitv. evangélikusoknál az erdélyi kerület nélkül.

Ezeknek az adatoknak egymással való összehasonlítása után igen érdekes eredményekre bukkanunk. Egyebek közt arra, hogy az adóteher csökkentésére szánt összegből a reformátusoknál 58 fillér, nálunk csak 38 fillér esik egy lélekre. Ellenben a nyugdíjalap számára rendelt összegből a reformátusoknál mintegy 200 korona, nálunk több mint 450 korona esik egy lelkész után.

Számba is alig jöhet ezzel szemben az a körülmény, hogy a református egyetemes nyugdíjintézet tagjainak járuléka valamivel nagyobb a miénkénél. Hogy ott van-e szükség erre a magasabb járulékra, az most nem tartozik ide.

Ellenben nagyon is ide tartozik, hogy *van-e szüksége* a mi egyetemes nyugdíjintézetünknek arra, hogy tagjai javadalmazásuknak, illetve nyugdíjigényüknek 3 százalékát fizessék, *az államsegélyből pedig évenként 301,200 korona adassék a nyugdíjintézetnek?*

Ez itt a kérdés. Ezt a kérdést, vagyis a matematikai mérleg helyességét kell mindenek előtt revízió alá venni. Mert hiszen ezen az alapon nyugszik mind a két szabályrendelet: a nyugdíjintézetre és az adóalapra vonatkozó egyaránt; valamint ezen sarkaltnak az államsegély felosztására vonatkozó egyetemes határozatok.

Ennek a matematikai mérlegnek, illetve a mérleg kiindulási pontjának a helyességét vagyok kénytelen kétségbe vonni, míg helyeségéről meg nem győzetem.

— ő.

Vigyázzunk!

Bekövetkezett a szent ámitások és kegyes hazugságok korszaka. A római szellemű egyházi lapok és a politikai bérenczek versenyt fújva hirdetik az örömhírt, hogy a »magyar püspöki kar békeszeretete és a szentszék bölcsessége útját vágta annak a viharoknak, melyet a protestánsok közül sokan szerettek volna előidézni!«

Mi pedig bámulva kérdezzük magunktól, hogy ugyan *mi által* lett a készülő vihar elfojtva? Azt mondják ők, hogy a szent atya kegyes volt a »Ne temere«-féle dekrétum végrehajtását az *év végéig* — ad finem anni — felfüggeszteni! Ezt úgy tüntetik fel, mint valami nagy vívmányt, mint oly pápai »engedményt«, melyért hálások lehetnek a protestánsok és ünnepélyes köszönetet szavazhatnak »a magyar püspöki kar békeszeretetéért és a szentszék bölcsességéért!« Ez a szent ámitások és kegyes hazugságok hízelgő nyelve, mely a jámbor hívők számára van feltalálva.

Erre frappans czáfolatúl szolgálnak azok a rideg tények, melyek azt bizonyítják, hogy a kitüntetésre és előhaladásra számító plebános urak vak buzgalma nem szünetel. A lélek-halászat vigan folyik a tudatlan néptömegekben, sőt még a feltétlen engedelmesre szoktatott katonai körökben is. — Plebános és katona mindig engedelmes szolgája volt a főpapságnak. Most is az. Ime a »Magyar Szó« febr. 7-iki számában olvassuk a rideg tényeket, hogy »Szentmiklóssy János római kath. vallású soproni főhadnagy eljegyzett egy soproni ág. h. evan-

gelikus leányt Eder Gizellát. Az eljegyzés a főhadnagy felettes hatóságának is tudomására jutott, mire a vőlegényt egy napon a katonai *parancsnokság* útján arról értesítette a *tábori püspök*, hogy az eskövőnek okvetlen római kath. templomban kell történnie, mert a *házasság csak így lehet* törvényes. A parancsnokság nem tűr meg a maga kebelében *konkubinátust!* Ime! a tény, mely lázítóbb, mint a protestánsok összes sopánkodása. A protestáns pap előtt kötött vegyes házasság egyszerűen *konkubinátusnak* van nyilvánítva. Erre még a művelt katona is gondolkodóba esik, vajjon az ő gyermekeit nem fogják-e egyszerűen fattyú-gyerekeknek bélyegezni?

Igaz, hogy a vőlegény áttérhetne az ev. vallásra; de akkor veszélyeztetni katonai tisztirangját. Hiszen csak nem régen olvastuk a lapokban, hogy mi történt a bécsujhelyi katonai intézetben azzal az öt ifjuval, akik protestánsokká akartak lenni. Megbélyegezték és elcsapták őket, mint felségárulókat — fájdalom anélkül, hogy a prot. egyház fejei védelmükre keltek volna! És ki tudná híven elmondani mind azt, ami a jámbor, tudatlan néppel történik országszerte!

A római kath. ujságírók és jogtanárok nem győzik eléggé megnyugtanni a római kath. híveket azzal, hogy a »Ne temere«-féle dekrétumban milyen mély egyházjogi tudomány van elrejtve, és hogy milyen ostobák azok a protestánsok, akik ezt a mély tudományt nem tudják, vagy nem akarják megérteni! Tudni kell, hogy ezek a nagy tudósok mind római papok, tehát a pápának esküvel lekötöztetett szolgálói.

Ezek a jó urak nem veszik észre, milyen nevetséges szerepre vállalkoznak, mikor a házasság szentségéről és jogáról beszélnek. Ők, akik a társadalmi élet alapját képező *családi életet* s magát a házasság *szentségét* is megvetik, ők magyarázzák meg a világnak, hogy a vegyes házasság egyházjogilag milyen fontos a társadalomra és a vallásfelekezeti békére nézve! *Lucus a non lucendo.*

Tessék csak becsületes emberek módjára megházasodni, kedves feleséget és gyermeket szívére ölelni, ezek földi boldogságáról, jövőjéről apailag gondoskodni: akkor majd más szemmel fogják nézni azt a pápai dekrétumot, mely gyűlölséget terjeszt és *azt a keresztyén vallást*, mely a testvéri szeretet alapján áll.

Ne beszéljenek és ne prédikáljanak nekünk családi jogról azok, akik családon kívül állanak; sem a házasság szentségéről, akik azt tényleg nem teljesítik. — Mindenki

tudja, hogy a »Ne temerét« *lélek-halászlát* célból, a pápát körülvevő jezsuiták készítettek, mégpedig a tridenti zsinat formulája szerint a »Tametsi« kezdetű dekrétum alapján, mely *általában a keresztyének házasságáról* szól. Készséggel valljuk mi protestánsok is, hogy *keresztyének* vagyunk, de nem tartozunk a római pápa joghatósága alá. Éppen azért nem tűrhetjük el, hogy a pápa és hadserege a protestáns házaspárok ügyébe bármilyen ürügy alatt beleavatkozzék és a *vegyes házasságot konkubinátusnak*, ágyasságnak nevezhesse el.

Nem egyéb, mint szent ámtás és kegyes csalás, vagy jezsuita ravaszság az, mikor a magyar főpapság és sajtója azt hirdeti, hogy a vegyes házasságokra vonatkozó pápai dekrétum a *római egyház belügye*, melyhez a protestánsoknak beleszólásuk nincs. — Hiszen a vegyes házasságok egyik fele többnyire *protestáns* vallásu! Tehát éppen annyi jogunk van beleszólni, mint a másik fél kath. papjának. Ugyan mit mondanának római keresztyén atyánkfiai ahoz, ha a jogegyenlőség és viszonyosság elvének alapján valamely prot. főpap, vagy prot. világi fejedelem olyan dekrétumot adna ki, hogy a vegyes házasságból származó gyermekek mind az evangélium alapján álló protestáns vallásban neveltessenek!

Ugye, hogy nemcsak a vatikáni fogoly, hanem az egész római papság felháborodnék felette! A tanúlság ebből az, hogy amit nem akarsz magadnak, te se tedd embertársadnak. Ez a keresztyén morál főszabálya.

Ne ámtásák a világot azzal, hogy a pápa »engedményt« tett a béke kedvéért. Mi nem szorultunk pápai engedményekre. Keresztyén önértetünk mellett hivatkozunk arra, hogy vallásunk szabad gyakorlatát békekötések és országos törvények és királyi eskük biztosítják. 1848. óta pedig *a tökéletes jogegyenlőség és viszonyosság szent elve alapján* állva, visszautasítunk minden római kegyet és engedményt. Érezzük és tudjuk, hogy ebben a harcban is *velünk van a jog, törvény és igazság*. A római pápa dekrétuma nem kerekedhetik a magyar államjog fölé, bármily gyöngének látszik törvényhozásunk szuverénitása. Ezen gyengeség mellett csak a lelki vak nem látja, hogy a római kuria megérezte a magyar klerus hatalmának igazi alapját és a hazai protestánsok bámulatos tehetetlenségét, azért sorozta a pápa hazánkat a »missiói területei« közé.

Bezzeg nem merte *oda sorozni* Németországot, mert tudta, minő sorsa lenne ott

annak a katk. püspöknek, aki a »Ne temere« dekrétumot próbálná végrehajtani! Azért jó lenne felhagyni nálunk is a vallási gyujtogatással.

Avagy nem látják-e az ország erejét és tekintélyét veszélyeztető temérdek más szociális-, gazdasági-, nemzetiségi-, bel- és külpolitikai bajainkat, melyeknek megszüntetése és meggyógyítása hazfias közös szent kötelesség volna? Hagyjanak fel vallási zaklatásaikkal és középkori hatalmaskodásaikkal. Gondolják meg komolyan, hogy mi vallási és házassági ügyekben csak saját hazai törvényeinket ismerhetjük kötelezőknek. Római új jogokat nem ismerhetünk el; kegyeket és időleges »engedményeket« pedig nem fogadhatunk el.

Ezen álláspontról figyelmeztetjük pásztorainkat: vigyázzanak éjjel és nappal, hogy a reájok bízott nyájak aklába idegen farkasok be ne szabadúlhassanak!

* Zsilinszky Mihály.

E komoly tartalmu intő szózat után epedve várjuk, mikor hívnak össze minket rendkívüli egyetemes gyűlésre, vagy mikor kapunk egyöntetű utasítást a »Ne temere« által adott helyzettel követendő eljárásra nézve. — Addig is míg hivatalos egyházunk felébred és *tetre* buzdúl, saját híveink érdekében szükségesnek látnók, ha lelkészársaink a tényleges *védekezés* terére lépnek. A »Ne temere«-féle pápai dekrétum célját és békebontó tartalmát ismertessék meg híveikkel ne csak a presbyteri gyűléseken, hanem a szószékről is. Gonosz időket élünk. Azért kell, hogy a gyülekezeteikben levő egyes házasságokat nyilvántartsák, lehetőleg személyesen meglátogassák, a veszélytől óvják és őrizzék, minden egyes térítési esetet nyilvánosságra hozzák.

Ezuttal különösen felhívjuk a *soproni* kollégákat, hogy a Szentmiklóssy—Eder-féle soproni vegyesházassági esetet hiteles adatok alapján lapunkban ismertessék; a katonai püspök és a parancsnokság által egyházunk ellen elkövetett *sérelem orvoslását* pedig egyházi felsőbbségük útján sürgessék. *Szerk.*

A dunántúli ág. hitv. evang. egyházkerületi Gyámolda pénzügyi helyzetének megvizsgálására kiküldött bizottság üléséről.

A múlt évben tartott egyházkerületi közgyűlés bizottságot küldött ki, hogy ez vizsgálja meg a gyá-

moldának ügyét, és terjesszen véleményes javaslatot az 1909. évben tartandó közgyűlés elé arra vonatkozólag, vajjon hogyan lehetne a Gyámoldát jövőben is fenntartani, vagy ha pedig ez anyagi okok miatt kivihetetlen, a felszámolás mikéntjére vonatkozólag is terjessze elő javaslatát.

Ezen bizottság február 1-én tartotta meg Hering Zsigmondnak, az egyházkerületi pénzügyi bizottság elnökének vezetése alatti gyűlését Sopronban, melyen megjelent Gyurácz Ferencz püspök is. — A kiküldött bizottsági tagok közül jelen voltak: Ajkay Béla dr., Kund Samu, és Vargha Gyula esperesek, Jausz Vilmos, egyházkerületi főszámvevő, Madár Mátyás lelkész, Sass István, Szigethy Dénes, Szutter Dániel tanítók és Schreiner Kálmán dr., utóbbi mint jegyző.

Hering Zsigmond elnök megnyitó beszédében jelzi a pillanat fontosságát, melyben ezen összehívott bizottságnak ily nagy horderejű kérdésben kell határozatot hozni. Higgadt megfontolás után kell döntenie azon kérdésben, vajjon a Gyámolda, az egyházkerületnek ezen jótékony intézménye, fenntartassék-e a jövőben is, avagy felszámoljon. Elmondja, hogy az alapítók előtt csak a jótékonyosság lebegett annak idején; de hogy a csekély befizetéseknel fogva képes lesz-e ez intézmény, idők folytával a tagoknak alapszabályszerűleg biztosított igényeit kielégíteni, arra nem gondoltak. S ime már is azt látjuk, hogy a Gyámolda, az egyházkerületnek tetemes segítségnyújtása nélkül nem képes feladatának megfelelni. A jövőben pedig, mivel a kerület többet ezen intézmény felsegítésére a mostaninál nem áldozhat, egyáltalán nem lenne képes a jogigényeket kielégíteni. Elérkezett tehát az ideje annak, hogy komolyan tárgyaljuk a Gyámolda kérdését; s minthogy a tagok érdekei, az egyházkerület érdekeivel — legalább látszólag — ellentétben állanak, nagyon nehéz a kérdések megoldása. Épen ezért úgy kell megoldani a Gyámolda ügyét, hogy keserűség ne származzék abból. Ismerteti Bogyó Samu egyetemi tanárnak, mint számtani szakértőnek a Gyámoldára vonatkozó véleményét és számítását, melyekből kitűnik, hogy a most meglevő 144,752 korona helyett 978,207 kor. tőkére volna szükség, hogy az összes tagok alapszabályszerű igényei kielégíthessenek. Minthogy ezen összeget az egyházkerület előteremteni képtelen, nem marad más hátra, minthogy felkérje a bizottságot, hogy következő kérdéseire vonatkozólag hozzon határozatot: 1. Továbbra is fentartandónak tartja-e a bizottság a Gyámoldát? 2. Ha igen, miből véli megszereshetőnek a szükséges összeget? 3. Ha nem véli fentartandónak, a felszámolás teljes, vagy részleges legyen-e; azaz a felszámolás csak az aktív tagokra vonatkozólag történjék-e meg, s a már nyugdíjazott tagok továbbra is élvezzék-e nyugdíjaikat? Ezzel az ülést megnyitja.

Ezután Gyurácz Ferencz püspök emelkedett szólásra, s arra kérte a kiküldött bizottságot, hogy ha csak lehetséges, ne huzza meg a halálharangot a Gyámolda felett, amely oly sok jót tett a múltban, mert a jövőben is lesz nyomor és lesznek segítségre szoruló özvegyek és árvák. Ne osztassék fel a tőke, maradjon együtt az, hogy a Gyámolda még a jövőben is gyakorolhassa áldásos működését. Ezután kezdetét vette a tárgyalás.

Madár Mátyás lelkész véleménye szerint az egyházkerület nem rendelkezik oly anyagi erővel, hogy ezen jótékony intézményt jövőben is fentarthassa, de meg a mai viszonyok között nincs is rá szükség,

mivel úgy a tanítók, mint a lelkészek megkapják nyugdíjintézetektől a tisztességes megélhetést biztosító nyugdíjat.

Kund Samu esperes véleménye szcrint nem szabad a jogától senkit sem elűzni; nem szabad senkinek keserűséget okozni: a gyámoldát fenn kell és fenn is lehet tartani. Számítást terjeszt elő, hogy miképszerzné ő be a nyugdíjak kifizetésére szükséges összeget. Hering Zsigmond felvilágosítása azonban csakhamar meggyőzte őt arról, hogy az általa feltüntetett összeg csak a már nyugdíjban levők nyugdíjának fedezésére elégséges; s akik ezután mennének nyugdíjba, azok részére nem találna az egyházkerület pénzforrást, melyből illetményeiket kifizethesse. Ígyképpen ő is kénytelen volt belátni, hogy az egyházkerület anyagi erő hiányában a Gyámoldát jelenlegi szervezetében fentartani nem képes.

Többek hozzászólása után a bizottság azon határozatot hozta, hogy a Gyámolda mai állásában nem tartható fenn, a felszámolás elkerülhetetlen, de ez azokra, kik már nyugdíjat élveznek, nem vonatkozik. Ők éltek fogytáig élvezni fogják illetményeiket, s ennek biztosítására a kerület évenként 42,900 koronát biztosít.

A felszámolás mikéntjére vonatkozólag a bizottság Hering Zsigmond elnöknek javaslatát fogadta el, melyszerint minden aktív tag kapja vissza az általa befizetett összeget kamat nélkül, a befizetés sorrendje szerint, és pedig ne csak azok, akik egyszersmindenkorra fizettek, hanem az évdijas tagok is. Őt éven belül azonban a Gyámolda ily visszafizetést nem folyósít, mert addig egyébként is tetemes kifizetése lesz nyugdíjakra. Ha pedig valamelyik aktív tag elhal, annak özvegye és árvái részére az általa befizetett összeg a sorrendtől eltérve azonnal kifizetetik, mint egyszersmindenkori gyámoldai segély. A nyugdíjasok csorbitatlanul megkapják nyugdíjaikat, és a Gyámolda igazgatósága a kerület biztosította 42,900 koronán felül a köztökekből is vehet el, ha fenti összeg a nyugdíjak fedezésére nem elegendő; de 100 ezer korona a köztökekből, az alapítványi tőke pedig teljes egészében fentartandó továbbra is lelkész- és tanítói özvegyek és árvák segélyezésére. Elhatározta a bizottság azt is, hogy azoknak kérvényei — kik 1908. decz. 31-éig folyamodtak nyugdíjazásért — elintézendők; valamint azt is, hogy mivel az 1908-ik évre csak néhányan fizették be évi járulékaikat, a legtöbb tag pedig ezen évdijakkal hátralékon maradt, az 1908-ik évre befizetett évdijak a befizetők részére visszatérítendők.

Sajnos, hogy a bizottság kedvezőbb megoldási módot nem találhatott; most már a legközelebb tartandó egyházkerületi közgyűlésnek fogja feladatát képezni, hogy a Gyámolda jövőjére nézve véglegesen határozatot hozzon.

Pápa.

Szutter Dániel
ev. tanító.

Nyilatkozat.

Hosszufalu, (Brassóm.) 1909. II/5.

Nagytisztelű Geduly Henrik úrnak,
az Ev. Órálló szerkesztőjének

Nyiregyháza.

Az Evang. Órálló 1909. jan. 21-ik számában
Nagytisztelűséged, mint e lapnak szerkesztője jónak

látta Kényszernyugdíj czim alatt személyemre s állásomra vonatkozólag a következő megjegyzéseket tenni: a) »Érdeklődőnek azon indokát — hogy a lelkészi hivatal átvétele épen akkor tervezetett, mikor az ügyben szereplő lelkész egyházát rendbe hozta, — csak bizonyos el nem fojtható; indignációval fogadhatjuk el.« b) »Mi pedig azt mondjuk: a keresztyéni türelem és megbocsátás legutolsó határáig ment el az egyházi felsőség, amely az ugyancsak ezen közleményben taxative felsorolt mulasztásokat más nemű büntető intézkedések tárgyává nem tette.«

E megjegyzésekkel kapcsolatosan komoly intelmet is intéz Nagytisztelűséged mint szerkesztő brassói lelkésztestvéreihez, melyben e lelkészi kart pellengérré állítva, megróvja azon pizkolódásokért, mit két pártra osztva gyűlölettel folytatnak egymás ellen.

A sértés e pontokban a nyilvánosság előtt történt, ez okon becses lapjában feleletemnek helyet kérek.

Azt vagyok bátor először is kérdeni: mire alapítja Nagytisztelűséged a személyemet és papi munkálkodásomat megbélyegző állításait? Engemet legfeljebb látásból ismerhet, egyházam viszonyait s benne 30 éves papi munkálkodásomat soha tanulmány tárgyává nem tette. Ily lesújtó ítéletet hallomásra, vagy érdeklődő néhány soros tudósítására csak talán nem alapíthat?

»Azt vagyok bátor kérdeni másodsor: ki tette Önt bíróvá felettem és a brassói egyházmegye lelkészi kara felett, hogy ily mélyen megalázó, sőt megbélyegző elbánásban részesít bennünket? Az Evang. Órállónak hivatásához ily fellépés nem tarthatik, a papi testvéri szeretettel, a mindennapi életben egymás iránt tartozó tisztelettel ily elbánás össze nem egyeztethető s a szerkesztőség ily magatartásra senkit nem jogosíthat.

Engedje meg azért Nagytisztelűséged, hogy a brassói egyházmegye papi karának adott leczkéjét amennyiben engem is illet, valamint külön nyilvános megrovásomat, mint az egymás iránt tartozó szeretettel össze nem férőt, illetéktelent és igazságtalant visszatámasztom.

Az Érdeklődő által felsorolt és Nagytisztelűséged által indignációval fogadott és az én mulasztásaimnak bélyegzett ügyekre vonatkozólag ki kell jelentenem, hogy a közleményben felsorolt évekről az egyházi adójegyzéket a maga idejében elkészítettem s az adó kivetése végett több ízben egyháztanács és közgyűlés elé terjesztettem az évi költségvetéssel együtt, de sikertelenül; a hátralékok felhajtását megkísérlettem, de egyházi gyűlési meghatalmazás nélkül hiába; a számadásokat az 1906. és 1907. évről annak idején beterjesztettem, de az egyháztanács a felülvizsgálatot megtagadta.

Az esperesnek 4 év alatt számtalanszor jelentést tettem, több ízben panaszoltam, panaszomra választ sem kaptam, sőt hivatalosan a nyakamra ültették másod felügyelőnek azon egyént, ki a mondott ügyek elvégzését azon általa nyilván bevallott célzattal akadályozta, hogy engem hivatalomtól megfosszon, vagy hivatalomból családostól kiéheztessen.

A lelkésznek az Alkotmány nem ad semmi hatalmat az egyházi fegyelem gyakorlására, vagy a megbontott rend helyreállítására. Nekem tehát nem lehetett e nehéz viszonyok közt más feladatom, minthogy türelemmel, meggyőzéssel, tapintatos bánásmóddal oda érleljem a dolgot, hogy az irántam mindig becsüléssel s jóindulattal viselkedő, de félrevezetett egyszerű nép maga lássa be lassanként a rajta uralkodó terrorisztí-

kus hatalom átkos voltát. Ezt legyen hála az Istennek, 4 évi kitartás után elértem. Az elért örvendetes eredményt jelezte az Érdeklődő egyén Nagytiszteletűséged lapjában.

Szíveskedjék azt is tudomásul venni, hogy az én egyházam mindig rendben volt és az egyházi vagyion kezelés tekintetében bátran oda állíthatom minden dicsekvés nélkül akármelyik egyház mellé s nem vallok vele szeggyent.

Nagytiszteletűséged mindazonáltal ezeket nekem a nyilvánosság előtt gyalázatomra tudja be? Én kalapot emelek Nagytiszteletűséged előtt; tessék utánam megcsinálni azt a 4 esztendő, melyet én keresztül küzdöttem. Ujra mondom nem dicsekszem, az enyim csak a csendes munka, a türelem és a szenvedés volt, aki hozzá az erőt, a kitartást és a sikert adta, az a jóságos Isten. Az ő szent neve legyen áldott mind örökké. Amen.

Masznyik Gyula,
ev. lelkész.

*

E nyilatkozatot az «audiatur et altera pars» elvé-nél fogva készséggel adtuk közzé. Feleletünk reá egész röviden a következő: Mi senkit soha személyében sérteni nem szoktunk, eféle vád konstruálása ellen eleve tiltakozunk. Amennyiben pedig közügyek magánügyekkel vagy magánszemélyekkel való vonatkozásban kerülnek lapunk hasábjaira, igyekszünk megóvni az emberileg lehető objektivitást. Ezt tettük Ntű. Masznyik Gyula úr ügyében is, melynek közlésére kénytelen-kedvetlen, de épen a Masznyik Gy. úr személyéhez közelálló részről jövő hangsúlyozott kívánságra vállalkoztunk. Tettük pedig ezt úgy, ahogy megtettük, nem ellenséges indulattal, sem ellenséges forrásokra támaszkodva. Hiszen ez ügyek nagyon élénk megbeszélés tárgyát képezték és képezik úgy a brassói espereségben, mint általában az egész tiszai egyházkerületben. Aktaszerűleg is volt alkalmunk meggyőződni arról, hogy az ebben a kérdésben úgy a hosszúfalusi egyház kebelében dúló zavarok, mint a Ntű. Masznyik Gyula úr nyugdíjaztatása ügyében elfoglalt álláspontunk helyes. Bárhol vonjon is érte felelősségre a Nagyt. Úr, — nyugodt lelkiismerettel vállaljuk érte a felelősséget és készek vagyunk, ha kell, a bizonyításra. De itt — immár lezárjuk az aktákat, mert senki kedvéért lapunkat személyes polemiák eszközévé le nem alacsonyítjuk. Minket mindenben egyházunk jól felfogott érdeke s nem magáncélok irányítanak. Ez magyarázza meg azt a bátorságunkat is, amelynélfogva a Krisztus nevében, mint testvérek, fordultunk brassói lelkésztestvéreinkhez a békés együttműködés érdekében. Akinek még ez sincs ingyére — az keressen közelebbi adatokat fellépésünk megértésére a „Csángó Ujság” és a «Hétfalú» egymás ellen harcoló hasábjain s kérdezze meg papi lelkiismeretét, lehet-e ezt egyházszerető szívnek szó nélkül hagyni. — Ennyi és nem több az, amit e helyen e kérdésben közlünk s közölni engedünk. — Nyiregyháza, 1909. február 9.

Az »Ev. Örálló« szerkesztősege.

Nyilatkozat.

Azok a lélek mélyéből fakadó szavak, melyeket e lap Nagybecsű Szerkesztője alig egy pár héttel ezelőtt intézett a brassói megyei lelkészekhez, s mely szavakban a két pártra szakadt lelkészeket a Krisztus

nevében egyesülésre hívta fel*), találjanak én nálam legelső sorban visszhangra. Nem tagadom, hogy a két párt közül az egyik résznek lezxonáltabb képviselője én voltam, amennyiben már 4 év óta szerkesztett politikai lapomban mint felelős szerkesztő már helyzetemnél fogva is a másik párt összes támadásainak szegletköve én valék.

Én tehát e helyen is szükségesnek tartom kijelenteni, hogy a mai naptól kezdve a lap szerkesztésétől teljesen visszalépek. Semminemű politikai, vagy másnemű szervezkedésben részt nem veszek. Négy évi ezirányú munkálkodásomat teljesen megszakítom.

Jól tudom, hogy ez elhatározásommal saját társadalmi körünkben óriási áldozatot hozok, mert a másik párt részéről ez a ténykedésem úgy fog feltüntetett, mint „leveretés”, melynek szétkürtölésével egyéniségemből nem keveset fogok veszteni társadalmunk előtt. De mindegy. Az óriási mértékben elfajult s önmagunkra is nagy kárral járó személyi harcnak én is végét akarom szakítani, annál is inkább, mert e harcz, mely politikai téren kezdődött ellenem, a Tiszapárti 67-es, erős szabadelvű ellen a tavaly előtt járásunkban megalakult ugynevezett 48-as párt részéről — a coalitzió mintája szerint — 3 evangelikus lelkész és egy katolikus plébános vezetése alatt, az utóbbi évben átvitetett teljesen egyházi tere az esperes választás alkalmából csak azért, mert én és a mi részünk Bohus Pál eddigi főesperes mellett foglalt állást, kit, mint a régi rendszer hívét, az új 48-asok kiakarták szorítani és a pártjuk elnökét akarták helyébe ültetni. Egyszóval a politika bevitett az egyházi életbe és itt is fenekestül felforgatott mindent. A negyvennyolcaspárt hivatalos lapjában még most is egymásután jelennek meg a vezércikkek, melyek kizárólag az esperesi állással, választással foglalkoznak.

Jó lélekkel mondhatom Isten előtt, hogy én egyebet sem tettem, csak társadalmunk előtt Bohus Pál főesperes érdekében lelepleztem állandóan azokat a valótlanosságokat, melyekkel a másik párt a választás nyert eredményéhez óhajtott jutni. Hogy ez általa harcz kiélesedett, és a tekintély veszett — az természetes.

Most e harcznak akarom végét szakítani, mikor a küzdő térről visszalépek. Bárcsak e lépéssel a béke megteremtéséhez jelentékenyen hozzájárulhatnék.

Kiss Béla,
ev. lelkész.

K Ü L F Ö L D .

Az evangeliumi egyház a szentföldön. A mióta Jeruzsálemben az angol-porosz püspökség 1889-ben megszűnt s a német evangelikus egyház az anglikántól elvált és 1898. okt. 31-én a Megváltó templom a német császár jelenlétében nagy ünnepélyességgel a johanniták temploma helyén s annak stílusában felavattatott, a jeruzsálemi prot. egyház életéről keveset tudunk. Azóta érdekes jelenség az egyház életében, hogy a jelenlegi lelkésze, Bussmann prépost (ez a titulusa!) nem az egyesült porosz evangeliumi, hanem

*) Ime, ez az „Érdeklődő” által, majd Masznyik Gy. lelkészársunk által is kétségbevonott illetékesség jogcíme s úgy látszik az általuk kétségbevonott illetékesség körén belül történt fellépésünknek a Krisztus egyháza részére mégis csak lesz valamelyes haszna. Ez a férfias nyilatkozat legalább ezt bizonyítja

Szerk.

a református egyházból nevezetett ki, mi az ottani, inkább luth. színezetű egyháznak fel is tünt. A császári sátor helyén a külsőségre sokat adó kelet igényeihez mért palotaszerű lelkészlak emeltetett, az olajfák hegyén pedig a misszió részére s az idegenek befogadására a Viktoria intézet, a palesztinai archeologia fejlesztésére a német ev. régiségi intézet, melynek vezetője prof. Dalman Lipcséből.

Három gyülekezeztől tehetünk még említést, ezek Haifa, Jaffa és Repfham. Mind a három a pietizmus kebeléből alakult templomrend (= Tempelgemeinde) tagjaiból keletkezett, kik missziói munkára mentek Palesztinába. Haifában 1868-ban alakult meg a kolónia, mely Hardegg vezetése alatt a racionalismus felé hajlott, az e miatt kitért tagjaiból alakult az evangélikus gyülekezet, mely ma 180 lelket számlál. A két egyház között a viszony barátságos, újabban mezőgazdasági kolónia szervezésére gondolnak a Jesreel-síkságon, a templomrend Betlaam, az evangélikusok Amm el Amad mellett. A jaffai gyülekezet a német-orosz báró Ustinow pártfogása alatt fejlődött, templomát a stuttgarti egyházi főtanácsos, Dr. Braun építette. 130 lélekből áll míg a templomrend a saronai és wilhelmai kolóniával 500 tagból. Repfham Jeruzsálemtől 2 km. távolságban realgymnasiumot tart fenn. A templomosok itt 400-an vannak, az evangélikusokkal meglehetősen feszült viszonyban. (R. Sz.)

BELÉLET.

Batizfalva. Az amerikai kivándorlások útján tagadhatatlanul sok pénz folyt be az országba, de tagadhatatlanul sok különféle bajnak is letek kútförásai ezek. E bajok egyike 3—4 év óta Batizfalván feldúlta az egykori híres ág. h. ev. articularis egyháznak békességét, nyugalmát. — Amerikában éveken át tartózkodó hiveim közzül sokan megismerkedtek az ottani «Isten egyháza» (Cirkev Bozsia) nevű felekezet, meghihibbant észre mutató tanaival, sőt egyes munkakerülők, könnyebb megélhetés céljából, pénzért a felekezet ügynökeivé, tanainak hirdetőivé is lettek. — Ezeknek egyike Soltisz György, tkacs, koterba egykori simaarcú, daróczruhát viselő, rossz előéletű, egyszerű paraszt atyafi, kinek jellemző mellékneve «Lucifer» is. — Amerikából állítólag túlbuzgó szolgálata miatt távozni kényszerítetvén, a menyországot terjesztő modern amerikai apostol (a magához hasonló szentek valóban követésre méltó példájául) nejét és gyermekeit a legnagyobb nyomorban ott hagyván Amerikában, sok évi távolléte után, 3 év előtt egyszerre csak haza vetődött Batizfalvára, hosszú szakállal, lakkos cipőben, kemény kalapban, óralánccsal, esernyővel s hozzálátott az új felekezet tanainak hirdetéséhez. A mint működéséről hírt szereztem magamnak, templomban s minden előforduló kedvező alkalommal óvtam, figyelmeztettem, oktattam, kértem hiveimet, hogy ama tévelygő és szédelő lépére, hálójába ne menjenek. — Szolgabírói, alispáni hivatalnál kerestem segítséget, egyházmegyei elnökségemnél, püspöki hivatalunknál tanácsot. Minek következtében különösen a főszolgabírói hivatal fogott hozzá erélyesen a modern amerikai apostol működésének fékezéséhez. Ez látván, hogy aknamunkáját egyházamban többé nem folytathatja szabadon és büntetlenül, kieszközöltetett magának a belügyminiszteriumnál engedélyt arra, hogy háborítlanul tarthasson vallásos előadásokat. Ezen engedélyt az illető, az én legnagyobb csodálkozásomra megkapván,

hatványozott buzgalommal fogott a munkához. — Jelentést tettem ezen belügyminiszteri engedélyről úgy az esperesi, valamint a püspöki hivatalnak is. — Öméltósága a püspök Úr be is kívánta tőlem annak másolatát, el is küldtem azt neki, de az engedély eddig sem be nem szüntettetett, sem vissza nem vonatott. Az illető, az időközben tőlünk elhódított néhány (14—16) hívével, kik között 8 a szolgabírói hivatalban már egyházunkból való kilépésüket is bejelentették, a legszemtelenebb módon agítál, becsmérel mindent és zavarja egyházi békességünket és munkálkodásunkat. Legveszedelmesbb a szegény, hiszékeny és sokféle egyházi terhek alatt roskadozó egyházhíveimre nézve az agitátor részéről annak igen óvatos hangoztatása: hogy nem kell pap, tanító s az ő felekezetében templom és egyháziterhek nélkül is lehet idvezülni. F. é. Febr. 7-én d. e. már annyira ment Soltisz György, vallásos-agitátornak a szemtelensége, hogy a nyilvános istentisztelet alatt, épen szószéki áldásom elmondása közben templomunkba jött s közel az orgonakarzat alatt lévő ajtónál megállván, az orgonaszó és a hívek éneklése daczára elkezdett a templomban megdöböntő módon hadonázni és lármázni. Erre én a sekrestyéből előjövén, elejét veendő a felbőszült jelenlevő nép haragkitörésének és önbíráskodásának, az illetőt még jókor a templomból eltávolítottam s ily módon csakugyan szerencsésen elejét vettem, úgy a templom megszenteltségének, valamint az illető, botrányt okozó agitátor testi bántalmazásának is. Az orgonaszó miatt a lármázó, modern amerikai apostol szavaiból a legtöbb jelenlevő csak ezeket a szavakat vehette ki: „Ti bűnösök! Engemet az Isten küldött hozzátok, térjete meg, mert mindnyájan elkárhoztok!” Ez ügyben a csendőrség nyomban a legerélyesebb nyomozást indított meg, s hisszük, hogy az illető, ezen példátlan, vakmerő templomi botrányért elveszi megérdemelt jutalmát, büntetését. És én hiszem azt is, hogy ezen eset után ki lehetne már most eszközölni a m. kir. belügyminiszteriumnál az emlegetett engedély visszavonását is, miután az illető oly nagy visszaélést követett el azzal. A míg ezen engedély visszavonva, ezen veszedelmes, vakmerő és a legmagasabb fokig fanatizált parasztapostol Batizfalváról karhatalommal eltávolítva nem lesz, addig a batizfalvai, egykor virágzó ág. h. ev. articularis egyházban, melyhez négy leányegyház is tartozik, csend, rend, béke, szeretet és zavartalan munka nem képzelhető. Harmincz év előtt, a mikor Batizfalvára kerültem, milyen nagy, vallását és egyházát mily lángolon szerető gyülekezetet találtam itten. Ma majdnem két harmadára olvadt le a hívek száma s az Océánon túli aranyvilág hányat tett ellenségévé, gyilkosává a világi javakért elhagyott lelkiányának? — Igazán: „Tempora mutantur!” — »Omnia jam fiunt, fieri quae posse negabam!« Amerika megbontotta őt bástyát (őt községet) számláló szellemi váram falait s azok kellő őrizetere egyedül, öregedő koromban már nem vagyok elég, mert a míg védem az egyik bástyát, addig az ellenség ostromolja a négy védtelet. Vajha küldenék nekem a jó Isten nehéz küzdelmemhez a szükséges gyors segítséget! **Bartal Andor** ág. h. ev. lelkész. — Reméljük, a püspöki hivatal erélyes szorgalmazása meghozza a kívánt eredményt s „az amerikai polgár” megbotrántoztató fellépésének egyszersmindenkorra véget vet.

Halálozás. Egy szép reményekre jogosított ifjú hűnyt el messze idegenben Kairó közelében levő egy üdülő helyen: Ponyiczky Lajos Tisza-Körös ármentesítő társulati mérnök, kiben özvegy édes anyja özv.

Ponyiczky Györgyné szül. Haviár Emma egyetlen fiát gyászolja; a csapás fájón érinti a Haviár családot. A korán 32-ik életévében elhunyt ifjú ideiglenesen elhunyta helyén lett eltemetve, otthonában *Szarvason* gyászisteniszteletet tartottak jan. 29-én a város közönségének nagy részvéte mellett.

Az evang. családi kör 1909. évi február hó 13-án, szombaton d. u. egykettő 6 órakor a Deák-téri egyházi épület dísztermében (IV., Sütő-utca 5.) Estélyt rendez a következő műsorról: 1. a) Rubinstein A.: Asra. b) Tschajkovszky: Bál közben. Éneklő Ocskay Kornél, az orsz. m. k. zeneakadémia operaénekes növendéke; zongorán kíséri Fleischer Antal, az orsz. m. k. zeneakadémia növendéke. 2. „Az egyházi zene jelentősége.“ Felolvasás: tartja dr. Scholtz Oszkár alapítványi ügyész. 3. a) Grieg: Concert. b) Schütt: Concert Paraphrase, zongorán előadja Csikváry Ernő, zongoraművész. 4. Jomelli: „La Caladrina“ éneklő marosjárai Baranyai Béláné, a m. k. o. zeneakadémia operaénekes növendéke; zongorán kíséri Schmidt Constancia, a m. k. orsz. zeneakadémia növendéke. 5. A Hitetlen. Irta legifjabb Szász Károly; szavalja Pálmay Kálmán, tanár. 6. Csikváry Ernő: a) „Megkondultak a harangok“ (Román); b) „Magyar mődalok“ hegedűn előadja ifj. Kanka Henrik, mérnök, zongorán kíséri a szerző.

A Szepességről. Az „Ev. Glanbensbote für die Zips“ cz. lapból, mely élénkség és tartalmasság tekintetében a szepességi lelkésztestvérek gondos közreműködése következtében már rövid fennállása óta is erős fejlődést mutat, a következő közérdekű közleményeket vesszük át: *Iglón* a mult év utolsó hónapjában Dr. Walser Gyula lelkész kezdeményezésére s buzgó utánjárásával megalakult a diakonissza-nőegylet, két, vagy egyelőre legalább egy diakonissza állandó alkalmazása céljából a szegények és betegek ellátására. Az egyház tagjainak nagy érdeklődését és áldozatkészségét bizonyítja, hogy rövid pár hónapi előkészítés után az új egylet máris 37 alapító, 261 rendes és 4 pártoló taggal s közel 6000 K. alap felett rendelkezik. — *Szomolnok* parochiáját az elmúlt év folyamán kettős gyász érte. Gindl Márton lelkész két gyermekét temette el, egyiket virágzó tavasszal, másikat az évrnek alkonyán. Az Úr súlyos próbákra hívta el e szolgáját. Erős hitével megállotta a próbát. Engedje az Úr, hogy a kísértés órái után igaz áldások örömeit láthassa a súlyosan meglátogatott lelkészcsalád. — *Majorka* új iskola építését határozta el 1900 k. költséggel akként, hogy az eddigi iskolaépület a jövőben lelkészlakásul szolgáljon. — *Nagyőrön* nincsen evang. iskola. A növendékek részint az ottani róm. kath., részint a szepesbélai állami iskolába járnak. Ratzemberger F. lelkész most elhatározta, hogy a jövőben a vallástani órákat mindkét iskola evang. növendékei számára rendszeresíti. Dicsérendő s követésre méltó elhatározás. *A szepesbélai evang. nőegylet* jan. 31-én tartotta évi közgyűlését Szimonisz Amália elnöknő házában. Három tag meghalt, köztük Weber Sámuel esperes-lelkész. Négy új belépett. A tagok száma 58. A bevétel volt 376.72 korona, a kiadás 395.83, tökevényon 2931.17. Titkárnak az új lelkész és neje bizottsági tagnak lett megválasztva. A többi tisztviselő a régi marad. Farsang útóján magyar műkedvelői előadást rendeznek. Végre még Ratzemberger lelkész előadást tartott a Diakonissza ügyről, mely általános tetszést nyert. — *A szepesbélai ev. ifjúsági* egylet febr. 7-én tartotta közgyűlését. A tagok száma 52. A tisztújításnál minden a régiben maradt, csak Ratzemberger lelkész lett

díszelnökké és a bizottság új. Legközelebb theaestély lesz felolvasással a szocializmusról és elhatározatott, hogy márcz. 15-ét nyilvánosan megünneplik. — *Majorkán* az ev. egyház febr. 2-án a leköszönt Wagner János helyett Maczkó Jánost választotta második gondnoknak. A kilépett 7 presbyter helyett 7 új választott és az évi számadás is be lett mutatva. — *Szepesbélán* Ratzemberger lelkészt választotta meg a város övodájába bizottsági tagnak.

Gyászrovat. Az egykor nagyhirű protestáns nevelő, a polyhistor Vandrak A. családjában gyász van. Kiváló lelki műveltségéről általánosan ismert s Eperjes társadalmában köztisztelettel környezett Cornelia leánya halt meg. Elhunytáról a család a következő gyászjelentést adta ki: Vandrak Vilma tanítónő, özv. Korcsok Istvánné Vandrak Etelka, annak gyermekei Korcsok Andor, neje Asgyáni Margit és családja, Korcsok Anna és férje Linberger György fájdalomtelt szívvel tudatják a forrón szeretett, hű testvérnek, illetve nagynéninek Vandrak Cornéliának január 31-ikén munkás életének 66-ik évben, hosszas betegség után bekövetkezett gyászos elhunytát. A boldogultnak hiült tetemei 1909. évi február 2-ikán délután 3 órakor fognak az ág. ev. hitv. szertartásai szerint örök nyugalomra kísértetni. Eperjes, 1909. évi január hó 31-ikén. Áldott legyen emléke! — Mély részvételt vettük a következő gyászjelentést is: Lehullott a mi örömünk virága is, mert hosszú kínos szenvedés után sarlachban elhunyt feledhetlen drága Évikénk napsugaras élte negyedik évében. Pihenni tért édes kicsikénket folyó hó tizedikén délután fél három órakor kísérik el az örök nyugalom helyére. Rozsnyó, 1909. február hó 9. Smid István és felesége. Áldott volt a bejöveteled, legyen áldott kimeneteled is! Most megmarad a hit, reménység, a szeretet, e három: Ezek között pedig legnagyobb a szeretet. I. Kor, Xlil. 13. Az Úr vigasztalása legyen a megszorodott lelkész-családdal s hegeszsze be a hit balzsamával a mély sebet.

Jubileum. A tiszavidéki egyházmegye érdemes főesperese, *Materny Lajos* f. hó 9-én ünnepelte debreczeni lekipásztori működésének 25 éves évfordulóját. Ami ez ünnepet különösen széppé varázsolta, az az a melegség, a szeretetnek az az impozáns megnyilatkozása volt, a mely az egyházmegye lelkészi karát az ünnepelttel szemben eltöltötte s eltölti. Aki a közegyházban fel egész az egyetemes egyház számvevői állásáig oly nagy szolgálatot tett evangéliumi egyháznak, mint Materny Lajos, — az működésének tulajdonképeni színterén, egyházában és egyházmegyéjében sem lehet más, mint a Krisztus hű szolgája. S ebben az értelemben ünnepelte őt az egyházmegye lelkészi kara, melynek nevében Révész János lelkész, egyesületi elnök üdvözölte a jubilánst lelkes szavakkal s nyújtotta át neki az egyházmegye lelkészi-karának szép ajándékát, a remekművű nagy ezüstkeljhet, — továbbá a kerület nevében Dr. Mikler Károly és Korbély Géza jegyzők, az eperjesi kollegium nevében Mayer Endre theol. dékán és Gömör János főgymn. igazgató, az egyházmegyei tisztikar és közönség részéről a hivatalos teendői miatt a megjelenésben akadályozott Dr. Meskó László esp. felügyelő nevében is Balla Jenő világi jegyző, a nyiregyházi főgymnasium nevében Leffler Sámuel igazgató, az esperességi gyámintézet nevében Materny Imre és Májerszky Béla elnökök, az esperességi tanítóegylet nevében Bortnyik György alesperes-elnök, a ref. püspök, Eröss Lajos, személyesen, a ref. theol. akadémia Csiky Lajos tanár útján, a ref. egyház presbyteriuma részéről Jánossy Zoltán

lelkész, Dr. Ferenczy Gyula akad. tanár, szerkesztő, — Papp János gk. esperes, Krausz Vilmos izr. főrabbi, — az ev. nőegylet nevében Dr. Horvay Róbert titkár, a tokaji egyház nevében Varga Márton lelkész, (három nagy üveg tokaji borral kedveskedve az ünnepeltnek), az új száimári egyház nevében Duszik Lajos helyettes lelkész, a debreczeni egyház nevében Dr. Galánffy János közjegyző, — mindannyian tekintélyes küldöttség élén szívből fakadó áldáskívánatokkal halmozva el az előrehaladott kora daczára ritka tevékenységet tanúsító köztisztelőben és szeretetben álló jubiláns lelkészt. Mondanunk sem kell, hogy mindez üdvözlőtekre az ünnepelt eszmegazdag, szívhez szóló hálás szavakkal válaszolt; hogy az ő szerető családja az egybegyűlt nagyszámú vendégsereget vendégszeretetének számos lebilincselő jelével halmozta el s hogy a tisztelgéseket követő közebeden — amelyen a főispántól s a ref. püspöktől kezdve a közélet minden rétegű férfiai résztvett — szebbnél szebb pohárköszöntőkben ünnepelték a jubiláris nap érdemes hősét. Mi szívből kívánjuk ez emlékezetes, kedves eszfordulón: ad multos annos!

Lelkész jelölés. A korponai lelkészi állásra, mely Kliment Lajos halálával üresedett meg, január 31-iki vasárnapon a pályázók közül négyen jelöltek, névszerint Kelló Gusztáv antalfalvai helyettes lelkész, Bujnák Pál budapest—kerepes-úti segédlelkész, Licsko Samu libetbányai h. lelkész és Hrusz József felsőkemenczei lelkész. A jelöltek február hó folyamán tartják vendégszónoklataikat.

Halálozás. Henriczy Agost, a.-sztrigovai nyugalmazott lelkész, Póltáron, a hová, lemondva újévkor hivataláról, nyugodni tért, egyetlen gyermeke, póltári lelkész fiához, meghalt febr. 4-én 83 éves korában, 56 évt a.-sztrigovai hű lelkészkedés után.

Farsang. „A győri protestans kör“ február 7-én hangversennyel egybekötött táncestélyt tartott saját pénztára gyarapítására. — A soproni liceum ifjúsága január hó 30-án tartotta tradícionális „concerthét“, sikere most is úgy erkölcsi, mint anyagi tekintetben igen szép volt. — A pápai evang. gyülekezeti énekkar január 31-én este tartotta szokásos táncmulatságát, melyet megelőzőleg szépen sikerült énekszámok és szavalatok képezték a programot.

Nyilvános nyugtázás. A torzsai konfirmándusok otthona és a vele kapcsolatban felállítandó árvaházra múlt évi október hó 1-je óta a következő adományok folytak be: Modori I. egyház 5 k., Antunováci konfirmándusok 5.60., Egyet. Gyám. Intézet 120 k., Békési egyházm. gyámint. 20 k., Bácsi egyházmegye 100 k., Orsovai egyház 5 k., Modori leányiskola 10 k., Reppert Fr. ev. tanító Királyfalva 10 k., Bányai egyházkerület 4000 k., Magyarh. egyetemes egyház közgyűlése 200 k., Gusztáv Adolf egyletektől 682.99 k. Összesen 5158 korona 59 fillér. A Mindenható áldása legyen az adakozókon, valamint adományukon. Torzsán, január 20-án. Schmidt Samu felügyelő, Hüttenberger Károly pénztáros, Famler Gusztáv Adolf lelkész.

Értesítés. A lelkész-testvérekkel tudatom, hogy néhai Czékus István még készletben levő «Konfirmációi tanítás» című könyve nálam kapható. Ára 40 fillér, 10 példány után 1 példány, szegény gyermekek részére ingyen adatik. Ózd, (Borsod m.) Turóczy Pál ev. lelkész.

Kérelem. Tisztelettel kérem azokat a lelkésztársakat, akik az őszi egyetemes lelkészi értekezleten felolvasást hajlandók tartani, szíveskedjenek azt nekem bejelenteni. Orosházán, 1909. január 26. Veress József.

Térszűke miatt az «Egy kis okoskodás» cz. cikk folytatását s más, hozzánk beküldött aktuális közlemények közreadását a jövő számra kellett halasztanunk.

Szerk.

Lelkészegyesületi gyűlést tartott a tiszavidéki esperesség lelkészi kara f. hó 9-én Debreczenben. Az úrvacsorát ez alkalommal is az ugyanekkor jubiláló főesperes, Materny Lajos szolgáltatta ki. Majd 9—11 óráig tartott Révész János lelkészegyesületi elnök vezetése alatt maga az ülés, amelyen behatóan foglalkoztak s gyakorlatilag értékes megállapodásokra jutottak a lelkészek a nyugdíjintézeti szabályrendelet egyes utasításait, főképp pedig a működési bizonyítványokat, a lelkészi törzskönyveket és a beszámítható jövedelmeket illetőleg. Ezután következett a lelkészek tiszteigése az ugyanaznap jubiláló főesperesnél, amiről fentebb szólottunk.

Helyreigazítás. Vettük és készséggel adjuk közre a következő helyreigazító sorokat: Kisbábót, 1909. febr. 7. Nagytiszteletű Szerkesztő Ur! A ma érkezett Ev. Óráló 6 számában folytatva közölt cikkemben értelmet zavaró nyomtatási hibák történetek, melyeknek a következő számban leendő szíves kiigazítását tisztelettel kérem. E hibák az Óráló 47-ik lapján vannak. Még a 47-ik lap első hasábján a negyedik kikezdés elejéről kimaradt: *Tehát nem az eszményt kell a materiához, hanem a materiát az eszméhez*; (a materialis életet kell az eszményhez alkalmazni.) Kérem az aláhúzottakat a zárjelbe foglaltnak eléje nyomtatni a helyreigazításban. Továbbá a 47-ik lap második hasábján a második kikezdésében e kérdésben: Talán akkor is erős, ha *önszerettei* egymásközt meghasonlának? szedeti *önszerettei* helyett *önszervei*. Ugyan a 47-ik lap második hasábján utolsó előtti kikezdés elején pedig az értelem össze lett zavarva. Ez okból kérem azt kéziratomban szerint így igazítani el! *Ha pedig e célra közrehatni kötelessége minden protestans embernek: ha a protestans egyház minden szervének szent feladata élni és eszközölni olyan életet, mely az eszmény megvalósításában példa legyen egyebek előtt és hatása által ez eszmény győzelmét mozdítsa elő a materialis életelv fölött, hogy ennek fertőjéből az emberek kiszabadíttva üdvre jussanak*; akkor stb. Kérelmem mellett, kiváló tiszteletem nyilvánításával vagyok Nagytiszteletűségednek kész szolgálója *Ihász László*.

Németnyelvű egyházi sajtónk. Midőn a múlt év utolsó heteiben egyházunkat és a Szepességet szerető több lelkésztárs összejöti Poprádon, nem gondoltak arra, hogy erkölcsi és anyagi felelősségükkel megindított lapjuk az »Evang. Glanbensbote für die Zips« fájó viszhangot fog kelteni, hanem inkább bátorító és támogató visszhangot vártak. Nem az volt a cél, a meglévő német evang. lapokat, melyek mindegyike a maga irányával szükséges és hézagpótló, gyengíteni, hanem a Szepességnek akartak szolgálatot tenni; nem az erők szelforgácsolását akarták elősegíteni, hanem a szünnyadó erőket felébreszteni, új erőket nyerni és toborozni egyházunk szolgálatába; nem szereplési viszketeg, sem konkurrenzia volt a cél, hanem azokat is laphoz juttatni, kik eddig sem a Friedensbote, sem az Evang. Glocken előfizetőihez nem tartoztak. «Vajjon az »Evang. Glocken« és a »Friedensbote« nem elégítették ki szepesi testvéreink ezirányú szükségleteit?» erre határozott «nem»-mel felelünk. Két éven át vitatkoztunk e kérdés felett, de látva, hogy a Sze-

pesi nép szívéhez csak úgy tudunk férni, ha sajátos szepesi viszonyainkra tekintettel levő lapot szerkesztünk, megindítottuk lapunkat. A Szepesség ev. egyházunk klasszikus tere, múltja, jelene még most is gazdag tárháza egyházépítő, egyházáért lelkesedő és áldozatokat hozó jeleneteknek. Hogy a buzgóság megne szűnjön, hogy a nembánomság, a lanyhaság, a hol egyházunk terén mutatkozik, tovább ne harapózzék; azért indítottunk lapot mi, kik a Szepesség sajátos viszonyait ismerjük. A „Friedensbote“ általunk is nagyrabecsült szerkesztője, maga jelenti ki, hogy igényeinket csak félig-meddig elégíthette volna ki. Lapunk eddig 1600 példányban jelenik meg, noha tekintélyes városi egyházak lelkészei nem igen buzdulnak lapunkért, de a hívek igen. Ha Isten tovább is megsegít, ha összes szepesi lelkésztestvérek magukévá teszik az alaposan megfontolt és meggondolt ügyet és buzgalmukban el nem lankadnak: az Evang. Glanbensbote für die Zips, élni és virulni fog. A «Glanbensbote» bizottságának megbízásából,
Holkó.

IRODALOM.

Dr. Bartha Béla, A magyar közjog (alkotmányjog) és belügyi közigazgatási jog tankönyve. Második teljesen átdolgozott kiadás. Debreczen 1908. Szerző saját kiadása. 613 lap. Ára 10 korona.

Dr. Raffay Ferencz. A magyar magánjog kézikönyve. Harmadik jelentékenyen bővített és javított kiadása. Budapest, (Benkó Gy.) 1909. 2 kötet 553 + 674 lap. Ára 21 korona.

Csak jelezni akarjuk a testes kötetekből álló két mű megjelenését. Mindkettőnek szerzője abból a fiatalabb prot. jogtanári és írói gárdából való, akiket kiváló jogi szakirodalmi munkásságukért az illetékes nem prot. tanügyi körök és állami hatóságok is méltányoltak.

Bartha Béla könyve „A községi közigazgatási tanfolyamok számára“ készült s teljesen átdolgozott kiadása az 1901. és 2-ben megjelent művének. Alapos szakavatottság, világosság és magyarság jellemzi e mű fejtegetéseit is többi műveihez hasonlóan. Nagy hasznát fogják venni e tanfolyamok s a selmeczbányai áll. iskola hallgatói, a melynek szerzője általánosan tisztelt, szeretett és szívesen hallgatott tanára. A műnek behatódó ismertetése meghaladja szakismereteink s a Prot. Szemle ösmertetéseinek tárgyikörét.

Raffay Ferencznek, ennek a korán elhunyt eperjesi ev. jogakad. tanárnak 2 kötetes művét jelentékenyen bővített és javított kiadásban Dr. Obetkó Dezső eperjesi jogtanár segítségével maga az özvegy rendezte férjének folyton javított és bővített kéziratából sajtó alá. Ez a bámulatos munkaerő csaknem élte végéig simított és mélyített kedvelt magánjogán, főleg a bírói gyakorlat s a kül- és belföldi irodalomnak az egész munkára kiterjedő feldolgozásában. Művét úgy osztotta be, hogy annak első kötete az általános beosztáson kívül a személy- és család, s a második kötet a dologkötelmi és öröklési jogot ismerteti. Nem egy bírótól hallottuk, hogy Raffay műve egyik legkiválóbb és leghasznavehetőbb terméke a magyar magánjogi irodalomnak. Különösen emeli annak értékét és használhatóságát a gondosan kidolgozott nagyobb betűrendes tárgymutatató a II. kötet végén.

E 2 nagy mű megjelenésének rövid jelzésével nem akarunk mást, mint reá fölhívni prof. jogászközönségünk szíves figyelmét. E 2 prot. író megérdemli, hogy őket jogi szakirodalmi munkásságukban támogassuk és pártfogoljuk.

Sz. M.

PÁLYÁZAT.

Segédlelkészt keresek; a feltételeket jelentkezővel levélben közlöm.

Orosházán, 1909. jan. 26.

Veres József.

HEGEDÜS és SÁNDOR

prot. irod. könyvkiadóhivatalában

DEBRECZENBEN

megjelent **PASSIÓ** az evang. és kapható híveknek

virágvasárnapi és nagypénteki templomi istentiszteleti használatra. —

Irta: PAULIK JÁNOS nyiregyházi ev. lelkész. II. kiadás. Ára kötve 50 fill.

10-1

Kérjük az »Evang. Őráló« igen tisztelt olvasóit, hogy szíveskedjenek könyvszükségletük beszerzése végett minden alkalommal, bármily csekélységre legyen is szükségük, a Luther-társaság ev. könyvkereskedéséhez, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 51 a. fordulni.

Könyvkereskedésünk minden ízében evang. vállalat, melynek gyarapodása érdekében áll minden hitsorsosunknak.

Az egyházi irodalomon kívül szállítunk minden hazai és külföldi munkát és iskolai felszereléseket gyorsan és pontosan.

Megrendeléseket közvetlenül hozzánk kérünk, mert utazó-üggyörököket nem tartunk.

Tisztelettel:

A Luther-társaság Ev. Könyvkereskedése.

Konfirmációi káté.

Irta: Raffay Sándor.

II. javított kiadás.

Ára kötve 40 fillér.

Megjelent és kapható **Kókai Lajosnál**,
Budapesten, IV. Károly-utca 1.

Mutatvány szám ingyen.

A tankönyvül való alkalmazás első esztendejében szegény tanulók számára
ingyen példányokat adok.